

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องดาวเรืองฉบับวัดบ้านนาคำใหญ่กับฉบับหอสมุดแห่งชาติในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ตามประเด็นดังต่อไปนี้

๑. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
๒. สรุปผล
๓. อภิปรายผล
๔. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องดาวเรืองฉบับวัดนาคำใหญ่ กับฉบับหอสมุดแห่งชาติดังนี้

๑. ด้านแนวคิด โครงเรื่อง ฉันทลักษณ์ ลำดับเนื้อหา และอนุภาคต่าง ๆ
๒. สังคมและวัฒนธรรม

สรุปผล

จากการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องดาวเรือง ทั้งฉบับวัดนาคำใหญ่และฉบับหอสมุดชาตินั้น ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

๑. แนวคิด ทรรศนะของผู้แต่ง แนวคิดหลักที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องดาวเรือง ทั้งสองฉบับมีความคล้ายคลึงกัน คือ แนวคิดหลักที่ปรากฏในฉบับวัดนาคำใหญ่ คือ “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ส่วนแนวคิดหลักฉบับหอสมุดแห่งชาติ คือเรื่อง “กรรม” ตัวละครได้รับความทุกข์ยาก เนื่องด้วยผลกรรมในอดีตชาติ

แนวคิดรองมีเหมือนกันทั้งสองฉบับ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับความรัก แนวคิดเกี่ยวกับความโลภ แนวคิดเกี่ยวกับคนดียอมมีผู้อุปถัมภ์ แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องนรก แนวคิดเกี่ยวกับความรัก

พรรณนาของผู้แต่ง มีสาระสำคัญเหมือนกันทั้งสองฉบับ ผู้แต่งเสนอไว้พรรณนาเกี่ยวกับสตรี สตรีควรมีผู้ปกป้องคุ้มครอง สตรีควรมีความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อสามี พรรณนาเกี่ยวกับความกตัญญู พรรณนาในด้านการตัดตันทา พรรณนาในด้านความไม่แน่นอนอนของชีวิต เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังนั้นได้เข้าใจคติธรรมสอนใจ ที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยในอดีตเพิ่มมากขึ้น

๒. โครงเรื่องของวรรณกรรมทั้งสองฉบับ เหมือนกัน คือ เริ่มด้วยการเปิดเรื่องบรรยายเหตุการณ์เกี่ยวกับฉากบ้านเมืองที่กำเนิดตัวละครเอกของเรื่อง จากนั้นเริ่มดำเนินเรื่องด้วยการการผูกปมปัญหา โดยการสร้างปมขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร ความขัดแย้งภายในใจของตัวละครเอง เรื่องดำเนินไปตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหลัง และใช้การปิดเรื่องแบบสุขนานุกรม คือ ตัวละครเอกได้ออกบวชเพื่อบำเพ็ญคุณความดี สละราชสมบัติให้โอรสปกครองต่อไปซึ่งเป็นจุดจบของเรื่อง

๓. นวนิพนธ์ของวรรณกรรมทั้งสองฉบับนั้นมีความแตกต่างกัน คือ ฉบับวัดนาค้าใหญ่ คำประพันธ์เป็น “กลอนอ่าน” หรือ “กลอนลำ” เป็นหนังสือผูกแต่งไว้สำหรับอ่านหรือเทศ ผู้แต่งไม่ได้แต่งเกร็ดครัดตามลักษณะบังคับ แต่มุ่งไปที่การดำเนินเรื่อง ส่วนฉบับหอสมุดแห่งชาตินั้น ผู้แต่งใช้ กาพย์ยานี ๑๑ กาพย์ฉบัง ๑๖ และกาพย์สุรางคนางค์ ๒๘ แต่งเป็นกลอนสำหรับสวดอ่านซึ่งนิยมในภาคกลาง

๔. ลำดับของเนื้อหากจากการเปรียบเทียบ ๔๐ องค์กรประกอบ มีองค์ประกอบที่เหมือนกัน ๒๔ องค์กรประกอบ แตกต่างกัน ๑๖ องค์กรประกอบ องค์ประกอบที่มีความแตกต่างกันได้แก่ แตกต่างกันโดยมีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียด ๑๑ องค์กรประกอบ แตกต่างโดยการละความ ๓ องค์กรประกอบ คือมีเฉพาะในฉบับหอสมุดแห่งชาติ

๕. ด้านอนุภาคของเรื่อง ได้แก่ ฉากหรือเหตุการณ์ ตัวละคร วัตถุประสงค์ของวิเศษ ซึ่งเป็นข้อแตกต่างที่ทำให้ทราบว่าผู้แต่งแต่ละคนอาจละความบางตอนและเปลี่ยนแปลงรายละเอียดปลีกย่อย เห็นได้ดังต่อไปนี้

๕.๑ ฉากหรือเหตุการณ์ มีความคล้ายคลึงกัน เช่น ตอนดาวเรืองออกไปหาพื้นเพื่อช่วยมารดา ทำให้เทวดาสงสารออกมาช่วย รวมทั้งฉากเกาะแก้วที่มีทุกสิ่งครบครัน ฉากกองทัพเมื่อเดินทางไปรับมารดา และการรบ ผู้แต่งจะบรรยายให้เห็นโดยชัดเจน ตามแต่จินตนาการของผู้แต่งแต่ละคน เปลี่ยนแปลงในรายละเอียดให้เข้ากับความรู้สึกหรือพิจารณาณของผู้แต่งเล็กน้อย เช่น ฉากเกาะแก้วในฉบับหอสมุดแห่งชาติมีรายละเอียดมากกว่าและชัดเจนกว่าฉบับวัดนาค้าใหญ่

๕.๒ ตัวละคร เป็นอนุภาคที่มีเหมือนกัน ได้แก่ พระอินทร์ ดาวเรือง นางสาคร นางโสฬส ทนอุทัย นางพิมพ์า มุตโคตร กาลหก พัทธกาลี โกณฑัญญ์ ท้าวอสุภะ และแตกต่างกัน ได้แก่ พระเพชฌกูธรรม มีปรากฏเฉพาะฉบับหอสมุดแห่งชาติ เมื่อมีอนุภาคของตัวละครที่เพิ่มขึ้นทำให้บทบาทตัวละครที่เป็นอมมุขคือ พระอินทร์และนางโสฬสมีความแตกต่างกันในด้านการนิรมิต ซึ่งบทบาทในการนิรมิตเป็นพระเพชฌกูธรรม ส่วนฉบับวัดนาคำใหญ่มีเพียงพระอินทร์และนางโสฬสเป็นผู้นิรมิตช่วยเหลือตัวละคร

๕.๓ วัตถุสิ่งของวิเศษ มีอนุภาคที่แตกต่างกัน ได้แก่ ดอกไม้ - ดอกบัว การอธิษฐาน พระอินทร์ - พระเพชฌกูธรรม ดอกไม้ - ข้าวฟ่าง เรือสำเภา นางโสฬส - พระเพชฌกูธรรม แก้วเจ็ดขด มนตร์คาถา - ศรี เป็นอนุภาคที่มีการเปลี่ยนแปลงวัตถุสิ่งของหรือผู้ที่กระทำ แต่ไม่ได้ทำให้การดำเนินเรื่องของวรรณกรรมทั้งสองฉบับแตกต่างกัน

๖. ด้านสังคมและวัฒนธรรมของวรรณกรรมเรื่องดาวเรืองฉบับวัดนาคำใหญ่ กับฉบับหอสมุดแห่งชาติ พบว่า มีความเหมือนกันและแตกต่างกัน ดังนี้

๖.๑ ด้านสังคม ได้แก่ การเมืองการปกครอง และสภาพความเป็นอยู่ ดังนี้

๖.๑.๑ การเมืองการปกครอง มีเหมือนกัน คือ เป็นการปกครองตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระมหากษัตริย์มีอำนาจสิทธิ์ขาดแต่เพียงผู้เดียว มีลักษณะการจัดระเบียบสังคม โดยชนชั้นผู้ปกครอง คือ พระมหากษัตริย์และขุนนางอำมาตย์ และชนชั้นผู้ถูกปกครอง คือ ไพร่ ทาส แตกต่างกัน คือ ความสัมพันธ์ด้านการค้าขายกับต่างประเทศ มีปรากฏเฉพาะในฉบับหอสมุดแห่งชาติ

๖.๑.๒ สภาพความเป็นอยู่ มีเหมือนกันและแตกต่างกัน

๑) เศรษฐกิจ เป็นการประกอบอาชีพแบบเกษตรกรรม มีเหมือนกัน ได้แก่ การทำนา ทำสวนทำไร่ และค้าขายทางเรือสำเภา

๒) การศึกษา มีเหมือนกัน คือเป็นการศึกษาเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอน พระไตรปิฎก การศึกษาเวทมนตร์คาถา

๓) การคมนาคม มีเหมือนกัน ได้แก่ ทางบกโดยเท้า ช้างและม้า ทางน้ำโดยเรือสำเภา

๔) เครื่องอุปโภคและบริโภค มีแตกต่างกันเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ เครื่องราชูปโภค เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิต เครื่องที่ใช้ในการลงโทษ เครื่องบริโภค ซึ่งฉบับหอสมุดแห่งชาติมีการกล่าวถึงเครื่องมือเครื่องใช้สอยมากกว่าในฉบับวัดนาคำใหญ่

๖.๒ วัฒนธรรม ได้แก่ ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม มีความเหมือนและความแตกต่างกัน ของวรรณกรรมเรื่องดาวเรืองฉบับวัดนาคำใหญ่กับ ฉบับหอสมุดแห่งชาติดังนี้

๖.๒.๑ ประเพณี มีเหมือนกัน คือ จารีตประเพณี ขนบประเพณี ธรรมเนียมประเพณี ดังนี้

๑) จารีตประเพณี มีเหมือนกัน ได้แก่ การพรากรผ้าพรากรเมีย ความซื่อสัตย์ต่อสามีภรรยา ความกตัญญูกตเวที

๒) ขนบประเพณี มีเหมือนกันและแตกต่างกัน คือ เหมือนกัน ได้แก่ พิธีทำขวัญเมื่อประสบความสำเร็จ พิธีศพ พิธีแต่งงาน ที่แตกต่างกันคือ การทำขวัญเมื่อเกิดบาศเจ็บ รับบุตรบุญธรรม มีเฉพาะในฉบับหอสมุดแห่งชาติ และชัดเจนกว่าฉบับวัดนาคำใหญ่

๓) ธรรมเนียมประเพณี มีเหมือนกันและแตกต่างกัน คือ มีเหมือนกัน ได้แก่ การให้พร การไปลา-มาไหว้ การละเล่นพื้นบ้าน แตกต่างกัน ได้แก่ การแสดงมหรสพ มีเฉพาะในฉบับหอสมุดแห่งชาติ

๖.๒.๒ ค่านิยม มีเหมือนกัน ๖ ประการ ได้แก่ ค่านิยมในการยกย่องผู้มีความรู้ ค่านิยมในการยกย่องผู้มีความร่ำรวย ค่านิยมในการศึกษาเล่าเรียน ค่านิยมในความ

เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ค่านิยมในความกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณ ค่านิยมในความอ่อนน้อมถ่อมตน

๖.๒.๓ ความเชื่อ มีเหมือนกัน ๓ ประการ คือ ความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิศาสนา ได้แก่ ความเชื่อในศาสนาพุทธ พุทธศาสนาสอนให้คนเชื่อในเรื่องผลกรรม ความเชื่อเรื่องเทพเจ้า และความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ เป็นความเชื่อการใช้อำนาจเวทมนตร์คาถา การอธิษฐาน เป็นความเชื่อตามหลักกรรมทางพุทธศาสนาและสิ่งเหนือธรรมชาติ

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ พบว่า การเปรียบเทียบของวรรณกรรมทั้งสองฉบับ คือ ท้าวดาวเรืองฉบับวัดนาคำใหญ่ กับดาวเรืองฉบับหอสมุดแห่งชาติ มีแนวคิดหลักที่ความคล้ายคลึงกัน คือ ผู้ที่ทำดีก็ย่อมได้รับผลดีตอบแทน ผู้ที่ทำชั่วก็ย่อมได้รับความทุกข์และเดือดร้อนใน การกระทำนั้น เข้าหลักกรรมทางพุทธศาสนาว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บัวงาม ห่อแก้ว (๒๕๔๑ : ๓) ว่านิทานเรื่องดาวเรือง เป็นการแสดง ความทุกข์ความเดือดร้อนของตัวละคร ซึ่งเป็นผลของการกระทำที่แตกต่างกัน แต่ใน ฉบับหอสมุดแห่งชาติจะเน้นเรื่องของกฎแห่งกรรม ซึ่งเป็นผลของกรรมในอดีตชาติ และพฤติกรรมตัวละครของฉบับหอสมุดแห่งชาติเป็นตัวละครในแง่อุดมคติ ส่วนแนวคิดรอง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับความรัก เมื่อมีเหตุต้องพลัดพราก ก็ทำให้เกิดความทุกข์ ความโศกเศร้า และความหวังไขว่คว้าซึ่งกันและกัน

แนวคิดเกี่ยวกับความโลภทำให้อยากได้ของผู้อื่น โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง แนวคิดเกี่ยวกับคนดีย่อมมีผู้อุปถัมภ์ แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องนรก ล้วนเป็นแนวคิดที่สอดแทรกอยู่ในเนื้อหาของวรรณกรรมทั้งสองฉบับที่ผู้แต่งยังเห็น เชื้อถือและประสงค์สื่อสารไปยังคนอ่าน ดังที่อุดม หนูทอง (๒๕๒๓ : ๑๑๔) กล่าวถึงแนวคิดว่า ผู้แต่งนั้นอาจแฝงแนวคิดไว้หลายแนวคิด พบได้จากการสรุป ในส่วนย่อยของเรื่อง และอีกอย่างหนึ่งคือ ทรศนะของผู้แต่งที่แทรกไว้ คือ ทรศนะเกี่ยวกับสตรี สตรีควรมีผู้ปกป้องคุ้มครอง สตรีควรมีความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อสามี ทรศนะเกี่ยวกับความกตัญญู ทรศนะในการตัดตัดหา ทรศนะความไม่แน่นอนของชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับผลงานของตรีศิลป์ บุญขจร (๒๕๔๒ : ๔-๕) ได้สรุปความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีโครงสร้าง (Structuralism) ว่าตัววรรณกรรมเป็นหลัก แสดงให้เห็นว่ามนุษย์ไม่สามารถอยู่นอกเหนือจากโครงสร้างของภาษาได้ ร่างกาย การมีอยู่ทุกอย่างเราเกิดจากการรวมตัวของภาษาทุกสิ่งทุกอย่างประกอบจากโครงสร้างทางภาษาซึ่งฝังอยู่ในจิตถึงสำนึกของมนุษย์ เป็นสิ่งที่ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเข้าใจในคตินิยมคำสอนที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน ซึ่งยังคงดำรงอยู่และสืบต่อไป โครงเรื่องและการดำเนินเรื่องเป็นไปตามลำดับเวลา มีการสร้างปมขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของตัวละครเอง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สාරวย บุญรักษา (๒๕๔๒ : ๑๗๐ - ๑๗๖) ได้กล่าวถึงลักษณะร่วมของวรรณกรรมที่นำมาเปรียบเทียบกันนั้น คือ โครงเรื่องที่มีปมขัดแย้งขึ้นเพื่อให้เรื่องดำเนินไปอย่างสมเหตุสมผล ซึ่งวรรณกรรมทั้งสองฉบับนั้นมีลักษณะ โครงเรื่องที่เหมือนกัน ทำให้ทราบว่าเป็นวรรณกรรมเรื่องเดียวกัน แต่รายละเอียดมีการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของแหล่งกำเนิดวรรณกรรมนั้น แม้การดำเนินเรื่องอาจมีที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันบ้างในแบบฉบับของผู้แต่งแต่ละคน และความนิยมในการใช้รูปแบบการประพันธ์ของผู้แต่งในแต่ละท้องถิ่น คำฉันท์ลักษณะจึงมีความแตกต่างกัน ดังที่วดาวเรืองฉบับวัดนาคาใหญ่เป็นฉบับที่พบในภาคอีสานของไทย มีลักษณะคำประพันธ์เป็น กลอนอ่าน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของอีสาน ไม่ค่อยเล่นสัมผัส สอดคล้องกับคำกล่าวของ ธวัช ปุณโณทก (๒๕๔๓ : ๔๔ - ๔๖) ได้กล่าวว่า การกำหนดลักษณะบังคับนั้นชาวอีสานจะไม่เคร่งครัดเสมือนโคลงภาคกลางในปัจจุบัน อีกทั้งระดับเสียงวรรณยุกต์ของภาษาถิ่นอีสานต่างไปจากระดับเสียงวรรณยุกต์ของภาคกลาง ดังนั้นการใช้ตัวอักษรภาคกลางเขียน คำภาษาถิ่นอีสานจึงมีปัญหาเรื่องระดับเสียงวรรณยุกต์อยู่บ้าง แต่เมื่อฟังเสียงอ่านพบว่าผู้อ่านอ่านออกเสียงได้ตรงเสียงเอก โท ส่วนฉบับหอสมุดแห่งชาติเป็นฉบับของภาคกลาง มีรูปแบบคำประพันธ์ประเภทกลอนสวด ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมแต่งของภาคกลาง (บัวงาม ห่อแก้ว, ๒๕๔๑ : ๓) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มณี พยอมยงค์ (๒๕๑๕ : ๑๕๔) ว่าฉบับของภาคกลางจะยาวกว่าของ

ภาคอีสาน และด้านเหนือหานั้น นอกจากใช้อ่านเพื่อความบันเทิงแล้วยังมีคุณค่าเรื่องการอบรมให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังให้รู้คิดรู้ชั่ว บำปบบุญคุณโทษ ด้านลำดับเนื้อหาของเรื่องนั้นมีความเหมือนกันและแตกต่างกัน ซึ่งเนื้อหาที่มีความแตกต่างกันนั้นมีทั้งที่แตกต่างโดยการเปลี่ยนแปลงของอนุภาค และการละความตักทั้งบางตอนของเนื้อหาแต่ไม่ได้ทำให้สาระสำคัญของเรื่องนั้นเปลี่ยนแปลงไป คือ ต้องการให้คนเกิดความคิดความเชื่อว่า คนที่กระทำความดีย่อมได้รับผลดีทั้งชาตินี้และชาติหน้า สอดคล้องกับทฤษฎีวรรณกรรมซึ่งเป็นแนวทางแห่งเหตุผล (Logic) ของวรรณกรรม (Microsoft Encarta Reference Ubrang Premium. ๒๐๐๕ : DVD) ทำให้เห็นคุณค่าของวรรณกรรมหลายด้าน เช่น เป็นคติสอนใจ ให้ความบันเทิง ทั้งเนื้อหา

ยังน่าติดตาม ลำดับของเรื่องเป็นไปตามลำดับของเหตุการณ์ ด้านอนุภาคต่าง ๆ ของเรื่อง คือ ฉากหรือเหตุการณ์ฉบับหอสมุดแห่งชาติจะบรรยายได้ละเอียดกว่าฉบับวัดนาคำใหญ่ รวมทั้งตัวละครมีความแตกต่างกันเล็กน้อยคือ ในฉบับหอสมุดแห่งชาติจะมีตัวละครมากกว่า และมีการพรรณนาถึงลักษณะตัวละครได้ชัดเจนกว่าฉบับวัดนาคำใหญ่ วัตถุประสงค์ของวิเศษเป็นอนุภาคที่มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด คือ ฉบับวัดนาคำใหญ่ไม่ปรากฏวัตถุประสงค์ของวิเศษ เช่น

แก้วเจ็ดซด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของพระมหาโยธิน ปัทมาสี (๒๕๔๗) : ๒๓๐) ได้ศึกษานเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องนางแดงอ่อน พบว่า ฉบับของภาคอีสานจะมีรายละเอียดน้อยกว่า เป็นไปตามทฤษฎีการแพร่กระจาย ของศิริพร ฐิตะฐาน (๒๕๒๓ : ๒ - ๖๕) ที่ผู้แต่งได้ละความโดยการตัดทิ้งไป ซึ่งอาจเป็นการละความที่ไม่คุ้นเคยหรือไม่สบบารมณห์ ทั้งนี้เพื่อการดำเนินเรื่องเกิดความสนุกสนาน จึงทำให้รายละเอียดของเนื้อหาของเรื่องทำดาวเรื่องฉบับวัดนาคำใหญ่ นั้น น้อยกว่าฉบับหอสมุดแห่งชาติ

ด้านสังคมและวัฒนธรรมได้สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมในบริบทของวรรณกรรมของไทย สิ่งที่ วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (๒๕๔๔ : ๑๕๘) นำเสนอ คือ วรรณกรรมไม่อาจเป็นอิสระจากอิทธิพลของสังคมได้ เพราะนักเขียนซึ่งเป็นผู้สร้างวรรณกรรมนั้นเปรียบเหมือนคนสามคน คือในฐานะของผู้แต่ง ในฐานะของสมาชิกของสังคม และเป็นพลเมืองของประเทศชาติ ผู้แต่งจึงไม่อาจหลุดรอดจากอิทธิพลของสังคมไปได้ ความสัมพันธ์ของวรรณกรรม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมของ แรดคลิฟฟ์ บราวน์ (Radcliffe - Brown) และทฤษฎีหน้าที่นิยม ของ บรอนิสลอสกี มาลินอสกี (Bronislaw Malinowski) ทฤษฎีนี้จะเน้นการทำความเข้าใจกับการคงอยู่และการสืบเนื่องของโครงสร้างและเสถียรภาพทางสังคม เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์จากการเปรียบเทียบวรรณกรรมทั้งสองฉบับในด้านสังคมและวัฒนธรรมมีความแตกต่างกันเล็กน้อย ด้านสังคมที่วรรณกรรมทั้งสองฉบับมีเหมือนกัน ซึ่งวรรณกรรมทั้งสองฉบับได้สะท้อนให้เห็น ลักษณะการเมือง

การปกครองตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ที่มีพระมหากษัตริย์มีอำนาจสิทธิ์ขาดแต่เพียงผู้เดียว การจัดระเบียบสังคมมีชนชั้นผู้ปกครองและชนชั้นผู้ถูกปกครอง สภาพความเป็นอยู่ได้แก่ เศรษฐกิจการประกอบอาชีพแบบเกษตรกรรม และค้าขายทางเรือสำเภา การศึกษาเป็นการศึกษาเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนพระไตรปิฎก การศึกษาเวทมนตร์คาถา การคมนาคมก็มีทั้งทางน้ำ และทางบก เหล่านี้มีปรากฏเหมือนกันส่วนเครื่องอุปโภคและบริโภค มีที่แตกต่างกัน เครื่องราชูปโภค เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิต เครื่องมือที่ใช้ในการลงโทษ อนุภาคนี้อาจมีความแตกต่างกันมาก อาจเป็นเพราะผู้แต่งไม่คุ้นทำให้ละความ และเปลี่ยนรายละเอียดบางตอน เช่น ความสัมพันธ์ด้านการค้าขายกับต่างประเทศมีปรากฏเฉพาะในฉบับหอสมุดแห่งชาติเครื่องอุปโภคบริโภค ในฉบับวัดนาคำใหญ่มีปรากฏน้อยกว่า ฉบับหอสมุดแห่งชาติอย่างชัดเจน ส่วนวัฒนธรรมมีปรากฏในวรรณกรรมทั้งสองฉบับเหมือนกัน ด้านประเพณี ได้แก่ พิธีทำขวัญ พิธีแต่งงาน พิธีศพ ซึ่งเป็นขนบธรรมเนียมที่ถือปฏิบัติกันมา ระเบียบแบบแผนที่วางไว้ การให้พร การไปมา - ลาไหว้ การละเล่นพื้นบ้าน แสดงให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อวิถีชีวิตของชาวไทย อีกทั้งค่านิยม ความเชื่อ ก็เป็นส่วนที่ช่วยตอบสนองความต้องการ ของมนุษย์ อย่างใดอย่างหนึ่งนั่นคือ ความเชื่อในศาสนาพุทธ พุทธศาสนาสอนให้คนเชื่อในเรื่องผลกรรม

ทั้งความเชื่อเรื่องเทพเจ้า ความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าที่มีปรากฏเหมือนกัน แนวคิดดังกล่าวจึงเป็นหลักสำคัญในการนำมาใช้วิเคราะห์พฤติกรรมของคนในสังคมทั้งหมด ของแต่ละวัฒนธรรม (งามพิศ สัตย์สงวน. ๒๕๓๕ : ๓๒-๓๔) เป็นลักษณะเด่นของทฤษฎีหน้าที่นิยมของมาตินฮัลท์คือ การศึกษาวัฒนธรรมด้านหนึ่งจะนำไปสู่การศึกษาวัฒนธรรมทั้งหมดในลักษณะองค์รวมที่เป็นโครงสร้างและเสถียรภาพทางสังคม เพื่อรักษาสถิตของสังคมเอาไว้ ในลักษณะองค์รวมที่เป็นโครงสร้างของสังคมไทยที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ผลที่ได้จากการวิจัยมีลักษณะสำคัญ คือ

๑. การค้นพบ การวิจัยเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องท้าวดาวเรืองฉบับวัดนาคำใหญ่กับดาวเรืองฉบับหอสมุดแห่งชาติได้พบองค์ความรู้สำคัญ คือ ความเหมือนและความแตกต่างกันระหว่างวรรณกรรมทั้งสองฉบับ ในด้านลำดับเนื้อหา อนุภาคของเรื่องไม่ว่าจะเป็น แนวคิด โครงเรื่อง ฉันทลักษณ์ ลำดับเนื้อหา อนุภาคต่าง ๆ เช่น ฉาก ตัวละคร และวัตถุสิ่งของวิเศษ ส่วนด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้น มีเนื้อหาเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ เป็นผลเนื่องมาจากวรรณกรรมทั้งสองฉบับนี้ พบในต่างภูมิภาคของประเทศไทย ทำให้อนุภาคต่าง ๆ ของเรื่องมีความแตกต่างกัน บางตอน เกิดเป็นวรรณกรรมต่างสำนวนแม้วรรณกรรมทั้งสองฉบับนี้จะเป็นวรรณกรรมเรื่องเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจาย (ศิริพร ฐิตะฐาน. ๒๕๒๓ : ๒)

๒. ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาวรรณกรรมเรื่องดาวเรืองทั้งสองฉบับ มีประโยชน์หลายด้าน เช่น เป็นวรรณกรรมที่เปี่ยมไปด้วยศิลปะของการสั่งสอน เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลินในเนื้อหาที่ทรงคุณค่าอันมาจากการทำความดีและความซื่อสัตย์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนช่วยหล่อหลอมขัดเกลาผู้คนให้เป็นคนดี วรรณกรรมเรื่องนี้ได้แต่งเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นอย่างย่อ ๆ มีสาระต่องานสำคัญเพื่อสื่อสารด้วยการเทศนา เล่านิทานเป็นแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติ เป็นคติในการดำเนินชีวิต เป็นเหตุแห่งการกระทำแต่ความดีงาม ตามแนวทางแห่งเหตุผลของวรรณกรรมว่า ต้องการให้เกิดความกตัญญูความเชื่อ เพราะเหตุผลแห่งการทำความดี การทำความดีจะส่งผลให้ได้รับผลดี ทั้งชาตินี้และชาติหน้า (Microsoft Encarta Reference Ubrang Premium. ๒๐๐๕ : DVD)

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- ๑.๑ ควรใช้ปรับปรุงเป็นหนังสืออ่านประกอบระดับมัธยมและอุดมศึกษา
- ๑.๒ ควรนำหัวข้อศีลธรรมไปจัดป้ายหรือประกอบภาพ ตามสถานที่พักผ่อน โรงอาหาร ตามต้นไม้ และอาคารที่เหมาะสม
- ๑.๓ พระภิกษุควรนำไปใช้เทศนาในโอกาสทำบุญตามประเพณีที่เหมาะสม
- ๑.๔ ควรจัดรายการผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ควรนำหลักธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องดาวเรืองเผยแพร่แก่ประชาชน

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

งานวิจัยเล่มนี้เป็นการวิจัยเอกสาร ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบวรรณกรรมเพิ่มเติมในด้านอื่น ๆ ต่อไปนี้

- ๒.๑ แหล่งกำเนิดที่แท้จริงของวรรณกรรมเรื่องดาวเรือง
- ๒.๒ ภูมิปัญญาด้านวรรณศิลป์
- ๒.๓ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ๒.๔ ควรนำคติธรรมความเชื่อและประเพณีในวรรณกรรมนี้ไปศึกษากับพฤติกรรมของชุมชนที่เป็นเจ้าของวรรณกรรมด้วย
- ๒.๕ ควรเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องทำดาวเรืองฉบับภาคอีสานกับภาคอื่น ๆ